

som naar han lader Rygtet om vestjyske Bønders Selvejekøb forplante sig som »en Rystelse« gennem Landet (S. 105), eller naar han skriver om Snapstingspekulanterne i det 18. Aarhundredes sidste to Aartier, at »Eliten af dette Korps bestod af oplyste, kulturprægede og begavede Mænd fra velstaaende og agtede Hjem, Ærgerrigheder, for hvem vel mangen Gang Glansen og det spændende Spil var mere værd end Vindingen i sig selv« (S. 137). Det er den Slags, der saa let løber i Pennen, og som man vel heller ikke skal tage for mere, end det er.

»Snapstinget« vil finde mange Læsere, og den fortjener det. Den er en sjældent levende Bog.

Sigurd Jensen.

Gamle Landevejskroer.

Aage Welblund og Arthur G. Hassø: Gamle Landevejskroer. Fra København til Korsør. Hagerup 1946.

Studiet af vore gamle Veje blev indledet for mere end hundrede Aar siden, da Gustav Ludvig Baden i 1820 udgav en lille Afhandling om »Indretningerne i Oldtiden og Middelalderen hos de Nordiske, især Danske, for Postvæsenet, Veipolitiet, de Reisendes Befordring og Beværtning«. Men det er dog navnlig i den sidste Menneskealder, at Færdselens Kulturhistorie er blevet taget op til mere indgaaende Behandling, og en Række Forskere — C. Klitgaard, Vilh. la Cour, J. T. Lundbye, Hugo Matthiessen og flere — har ved deres Arbejder tegnet nye Træk ind i Billedet. Endnu er der imidlertid Emner nok indenfor dette Omraade, som venter paa deres Skildring. Det gælder saaledes Landevejskroerne. En samlet Fremstilling af disse nyttige og fornøjelige Bedesteder mangler stadig. Ganske vist foreligger der nu — som Resultat af Aage Welblunds og Arthur G. Hassøs Samarbejde — et anseligt Værk, men det gør kun Rede for de seksten Kroer langs med Sjællands Hovedvej, og der siges ikke noget om, at Beskrivelsen af Landets øvrige gamle Kroer vil følge efter. Indtil videre har vi altsaa kun faaet et Brudstykke, idet det blot er en Del af de sjællandske, som her er undersøgt, medens de fynske og jyske ganske mangler.

Selve Opgaven har de to Forfattere delt mellem sig saaledes, at de hver for sig har skrevet sit Afsnit. Under Titelen: »Kro- og Landevejsliv i ældre Tid« har Aage Welblund givet en Slags almindelig Kro-Historie, idet han — vistnok udelukkende paa Grundlag af trykte Kilder — har berettet om: Landevejen, Krovæsenets Udvikling, Landevejsrejsende gennem Tiderne, Landevejsliv og Kæltringekroer, Landevejsrøvere og Vejfred i gamle

Dage, Det farlige Herberg — for at nævne Overskrifterne til de Kapitler, han her delt sit Stof i. Større Selvstændighed vidner Inddelingen ikke om, og noget Forsøg paa at trække Udviklingens Hovedlinjer op er heller ikke gjort. Det hele virker nærmest som en Samling Excepter fra en aabenbart ganske omfattende Læsning, men en nærmede Bedømmelse er udelukket, da der ikke findes noget egentligt Noteapparat. Man kan altsaa ikke, hvad der er en alvorlig Mangel, komme bag om Forfatteren til hans Kilder, hvis man vil føre Studierne videre eller prøve Nøjagtigheden af hans Meddelelser. Ogsaa mod Anbringelsen af Billedstoffet kunde man anke, saavist som der ikke er nogen Sammenhæng mellem Illustrationerne og den Tekst, de staar i.

Det andet og største Afsnit: »De gamle Landevejskroer fra København til Korsør« skyldes Arthur G. Hassø og er saa givet Bogens Tyngdepunkt. Her følges hver enkelt Kros Historie op til Tiden omkring 1860—70 og her bringes en Mængde nyt Materiale frem, hovedsagelig fra Rigsarkivet og Landsarkivet, men ogsaa fra den topografiske Litteratur. Det er navnlig Personalhistorien, som bliver belyst indgaaende — sommetider næsten for indgaaende —, medens Skildringen af Bygningerne, der dog ogsaa er af Interesse, er mere nødtørftig. Hvis ellers Skøder og Pantebreve, Brandtaxationer og Auktionsforretninger er bevaret, maatte de kunne give adskilligt i saa Henseende, men de nævnes ikke blandt de Arkivalier, som Fremstillingen fornemmelig hviler paa. Ogsaa om dette Afsnit gælder det iøvrigt, at der ikke gives Henvisninger til de enkelte Oplysninger, men kun i Forordet ganske summarisk antydes, hvor man skal søge. For den kyndige kan dette vel ogsaa være tilstrækkeligt, selvom det betyder et ekstra Arbejde for hver eneste Bruger, men hvorledes klarer den mindre øvede Arkivgæst sig? I Forordet lover Forfatteren ganske vist at staa til Raadighed for alle særligt interesserede, men det er dog baade et dobbelt Besvær og kun en tidsbegrænset Hjælp. Trods alt havde det nu været rarest og lettest, om man havde fulgt den gode gamle Skik med Noterne tilsidst. Det havde — sammen med et Personregister, som ogsaa mangler — forøget Bogens Brugbarhed betydeligt.

Victor Hermansen

Lokalhistoriske Bibliografier.

Den lokalhistoriske litteratur har i det sidste halve aarhundrede faaet et meget stort omfang, og det er blevet en vanskelig — ja næsten haabløs opgave at orientere sig i de mange afhandlinger og artikler, som findes spredt i talløse værker og tidsskrif-